

**G. Stuvél: The Exchange Stability Problem.** Basil Blackwell, Oxford 1951. 242 sider + udtræksbilag. Sh. 21/-.

Vil en betrængt betalingsbalance kunne føres frem mod ligevægt ved en devaluering? Efterspørgslen efter udenlandsk valuta vil i reglen falde ved voksende valutakurs, således at importens værdi regnet i udenlandsk valuta vil falde noget. På eksportsiden vil en devaluering muliggøre en prisnedsættelse (regnet i udlandets valuta). Det er imidlertid ikke givet, at eksportens værdi (regnet i udlandets valuta) vil vokse. Det afhænger af efterspørgselselasticiteten i udlandet. Hvis eksportens værdi skulle falde (regnet i udlandets valuta), er det muligt, at dette fald er større end nedgangen i importen (regnet i udlandets valuta). Resultatet vil da blive, at devalueringen vil føre mod et større underskud på betalingsbalancens løbende poster.

Denne problemstilling har beskæftiget en række økonomer fra Marshall (*Pure Theory of Foreign Trade and Pure Theory of Domestic Values*, første udgave 1879) til — for at nævne de vigtigste bidrag — Bickerdike (*Economic Journal*, 1920), Joan Robinson (*Essays in the Theory of Employment*, 1937), Tinbergen (*Revue de l'Institut International de Statistique*, 1941), A. J. Brown (*Oxford Economic Papers*, 1942) og A. C. Harberger (*Journal of Political Economy*, 1950). Stuvél har taget problemet op og fået en hel bog ud af det. Når det er blevet til en bog, er årsagen imidlertid ikke så meget, at Stuvél udvider teorien så særlig meget videre, og ej heller at der er noget alvorligt forsøg på at give hypoteserne et empirisk fundament. Når fremstillingen er svulmet op til næsten halvtredie hundrede sider, skyldes det i første række, at forfatteren har ment det nødvendigt at beskrive problemstillingen meget detaillert (kap. I) samt at medtage et meget langt afsnit (kap. II) om metoden. I hvert fald det sidste afsnit kunne uden skade have været sparet.

Stuvéls undersøgelse af betalingsbalancens ligevægt — hvilket jo, jfr. ovenstående, bliver identisk med en diskussion af priselasticiteten på udbuds- og efterspørgselssiden i udenrigshandelen — sker med en mere generel makro-model som baggrund. Det vil være velkendt, at man i moderne teori lægger vægt på indkomstsvingningerne som forklaring af betalingsbalancens udligning. Hvis importen vokser, vil dette betyde en stigning i indkomsten i udlandet og — idet efterspørgslen forudsættes forskudt fra hjemmemarkedsvare over mod importvarer — et fald i indkomsten i indlandet. Heraf følger en stigning i udlandets import (d. v. s. en stigning i indlandets eksport) samt et fald i indlandets import, d. v. s. en tendens mod udligning af betalingsbalancens autonome poster. En sådan model tager Stuvél hensyn til i sin diskussion af udligningen følgende en ændring af valutakurserne.

Det siger sig selv, at når man på denne måde »vil have det hele med« — d. v. s. både prisvirkningen og indkomstvirkningen — må resultatet blive særdeles kompliceret. I praksis er det naturligvis umuligt at få det hele med, hvis man ikke — som Stuvél da også gør — opbygger en matematisk model. Herved bliver man i stand til at holde rede på alle de *samtidig* virkende sammenhænge. Men på den anden side bliver resultatet, at man i sidste ende når frem til et ganske uoverskueligt udtryk, jfr. Stuvéls bog side 162, hvor underskuddet på betalingsbalancens løbende poster fremtræder som

**G. Stuvæl: The Exchange Stability Problem.** Basil Blackwell, Oxford 1951. 242 sider + udtræksbilag. Sh. 21/-.

Vil en betrængt betalingsbalance kunne føres frem mod ligevægt ved en devaluering? Efterspørgslen efter udenlandsk valuta vil i reglen falde ved voksende valutakurs, således at importens værdi regnet i udenlandsk valuta vil falde noget. På eksportsiden vil en devaluering muliggøre en prisnedsættelse (regnet i udlandets valuta). Det er imidlertid ikke givet, at eksportens værdi (regnet i udlandets valuta) vil vokse. Det afhænger af efterspørgselselasticiteten i udlandet. Hvis eksportens værdi skulle falde (regnet i udlandets valuta), er det muligt, at dette fald er større end nedgangen i importen (regnet i udlandets valuta). Resultatet vil da blive, at devalueringen vil føre mod et større underskud på betalingsbalancens løbende poster.

Denne problemstilling har beskæftiget en række økonomer fra Marshall (*Pure Theory of Foreign Trade and Pure Theory of Domestic Values*, første udgave 1879) til — for at nævne de vigtigste bidrag — Bickerdike (*Economic Journal*, 1920), Joan Robinson (*Essays in the Theory of Employment*, 1937), Tinbergen (*Revue de l'Institut International de Statistique*, 1941), A. J. Brown (*Oxford Economic Papers*, 1942) og A. C. Harberger (*Journal of Political Economy*, 1950). Stuvæl har taget problemet op og fået en hel bog ud af det. Når det er blevet til en bog, er årsagen imidlertid ikke så meget, at Stuvæl udvider teorien så særlig meget videre, og ej heller at der er noget alvorligt forsøg på at give hypoteserne et empirisk fundament. Når fremstillingen er svulmet op til næsten halvtredie hundrede sider, skyldes det i første række, at forfatteren har ment det nødvendigt at beskrive problemstillingen meget detaillert (kap. I) samt at medtage et meget langt afsnit (kap. II) om metoden. I hvert fald det sidste afsnit kunne uden skade have været sparet.

Stuvæls undersøgelse af betalingsbalancens ligevægt — hvilket jo, jfr. ovenstående, bliver identisk med en diskussion af priselasticiteten på udbuds- og efterspørgselssiden i udenrigshandelen — sker med en mere generel makro-model som baggrund. Det vil være velkendt, at man i moderne teori lægger vægt på indkomstsvingningerne som forklaring af betalingsbalancens udligning. Hvis importen vokser, vil dette betyde en stigning i indkomsten i udlandet og — idet efterspørgslen forudsættes forskudt fra hjemmemarkedsvare over mod importvarer — et fald i indkomsten i indlandet. Heraf følger en stigning i udlandets import (d. v. s. en stigning i indlandets eksport) samt et fald i indlandets import, d. v. s. en tendens mod udligning af betalingsbalancens autonome poster. En sådan model tager Stuvæl hensyn til i sin diskussion af udligningen følgende en ændring af valutakurserne.

Det siger sig selv, at når man på denne måde »vil have det hele med« — d. v. s. både prisvirkningen og indkomstvirkningen — må resultatet blive særdeles kompliceret. I praksis er det naturligvis umuligt at få det hele med, hvis man ikke — som Stuvæl da også gør — opbygger en matematisk model. Herved bliver man i stand til at holde rede på alle de *samtidig* virkende sammenhænge. Men på den anden side bliver resultatet, at man i sidste ende når frem til et ganske uoverskueligt udtryk, jfr. Stuvæls bog side 162, hvor underskuddet på betalingsbalancens løbende poster fremtræder som

en funktion af alle mulige elasticiteter og »propensities«. Denne funktionelle sammenhæng er fuldstændig uoverskuelig, og tvivlen sniger sig ind. Er dette frugtbart?

Der er formodentlig to årsager til denne tvivl. For det første er forholdet jo, at når et resultat er så kompliceret som her, så når man først videre ved at gennemføre en partiel analyse af det generelle udtryk. Dette betyder, at man gennemgår en række mere simple tilfælde og viser, hvorledes det generelle udtryk da antager en mere overskuelig form, som er tilgængelig for analyse. Dette demonstreres ganske klart af Stuvél selv. Efter at han i kap. III og IV er nået frem til det helt generelle udtryk lige omtalt, går han videre og gennemgår en række specialtilfælde og opnår herved successivt at få sammenhænge analyseret. Det er svært at se, at man kan gøre andet. Men det er vigtigt at bemærke, at dette er det samme som at gennemføre en *partiel* analyse, hvilket igen betyder, at man så at sige er tvunget til at ofre sin generelle model, som således kommer til at svæve over vandene uden at gøre megen konkret nytte.

Men for det andet sidder man tilbage med en tvivl om nytten af Stuvéls generelle model, fordi denne dog aldrig vil kunne give nogen konkret vejledning, før man i det mindste har en nogenlunde holdbar forestilling om størrelsesordenen af de forskellige elasticiteter og »propensities«. Det ville have været et virkeligt fremskridt, om Stuvél havde sat noget ind på at undersøge dette, jfr. den overordentlig givende oversigt over og kritik af de foreliggende beregninger givet af G. H. Orcutt, »Measurement of Price Elasticities in International Trade«, *Review of Economics and Statistics*, 1950. Denne opgave kunne have fristet Stuvél så meget mere, som han jo har en (generel) makro-model, der kan danne baggrunden for et sådant empirisk fremskud. Det er en overordentlig kompliceret opgave, idet de empiriske undersøgelser måtte foretages med *hele* modellen som baggrund. Men Stuvél går slet ikke ind på dette problem. Hans empiriske bidrag er netop karakteriseret ved at være rent partielt, hvilket står i en mærkelig modsætning til hans (i princippet rigtige og værdifulde) fremhævelse af, at man må betragte de simultane sammenhænge.

Stuvéls bog er af interesse, fordi den giver en som hovedregel både klar og elementær indføring i problemerne omkring betalingsbalancens prisligevægt. Han opnår videre at vise, at den række af formler for prisligevægten, som tidligere forfattere har givet, kan betragtes som specielle tilfælde af en mere generel model. Det er imidlertid tvivlsomt, om denne erkendelse har mere end akademisk interesse. Tilmed synes Stuvél ikke at have draget den slutning for sine empiriske arbejder, som havde været nærliggende: at man også her må arbejde med en generel model. Stuvéls bog kan ud fra disse synspunkter betragtes som en ny illustration til det (formentlig frugtbare) synspunkt, at der i øjeblikket er et langt større behov for empiriske undersøgelser end for yderligere udbygning af modeller, hvor de ubekendte parametre får lov at forblive ubekendte.

Hertil kommer, at hvis man går ind på den nærliggende tanke at sammenføje pris- og indkomsteffekt, er det værd at lægge mærke til den »indkomst-model«, der benyttes. I Stuvéls tilfælde er det den mest enkle model, man kan tænke sig, hvor forbruget sættes i forbindelse med indkomsten, og

importen sættes i forbindelse med forbruget. Men det er helt klart, at denne simple model trænger til adskillige modifikationer, der — selv om de ikke indføres i den matematiske model — i hvert fald kunne have været indføjet som (verbale) kommentarer til modellen.

*P. Norregaard Rasmussen.*

**Sven Røgind: Skatterne og de offentlige udgifter.** Vejledning i skatte-teori og skattepolitik. Rosenkilde og Baggers Forlag. Kbh. 1954. 194 sider. Kr. 14,50.

Forfatteren til denne bog antyder i sit forord, at hans tanke med den er, at den skal afløse Ulrich Mortensen: Vore Skatter. Denne nye bog minder da også i en del henseender om sit forbillede; det gælder således indholdets afgrænsning, det ydre udstyr, tildels fremstillingsformen; omfanget er dog en del mindre.

Bogen giver først og fremmest ligesom sit forbillede en oversigt over vort nuværende skattesystem. Den er en god bog for de læsere, der gerne vil vide noget om de store træk af dens emne. Den læser, der f. eks. gerne vil vide noget om, hvormeget indkomstskatterne indbringer sammenlignet med forbrugsskatterne, eller som f. eks. vil vide, hvordan tobaksbeskatningen i grove træk er indrettet, får god og kort besked. Over for manden derimod, som søger oplysninger om nogle tvivlsspørgsmål f. eks. til brug i en skattesag, kommer bogen derimod utvivlsomt tilkort. Men vi har jo også i det sidste par år fået et par skatteretter, som netop tilgodeser dette behov. Som den foreligger, tilfredsstiller den sikkert et behov, således som Vore Skatter gjorde det. Bogen er sagtens lettere at læse, noget mere populær end Vore Skatter. Til gengæld giver den noget færre oplysninger.

I bogen gennemgås vore skatter, en for en. Skattens historie gives ganske kort, derefter omtales dens hovedregler, særlig vægt lægges på skalaer etc. Bogen slutes med et kapitel om skattereformer, hvori antydes lidt af det, der har været planer fremme om.

Ifølge bogens bagside har forfatteren ønsket at tilvejebringe ikke alene en håndbog i skattelovgivning, men også en lærebog i skatteteori og skattepolitik. Det samme fremgår af bogens undertitel. Det må være det 25 sider lange kapitel III »Skatteteori og Skattepolitik«, der har inspireret hertil. De nævnte 25 sider gengiver pænt og nydeligt, hvad man for en menneskealder siden sagde herom. Man må advare læserne imod at tro, at dette er en vejledning i moderne skatteteori eller skattepolitik. Her er intet om skatternes virkning på fordelingen mellem forbrug og opsparing, intet om skatternes påvirkning af arbejdsudbud eller af investering. Diskussionen om, hvorvidt de almindelige budgetregler sikrer neutraliteten, synes også ganske ubekendt for forfatteren. Mulighederne for at anvende finanspolitikken som støttepolitik eller til erstatning af pengepolitikken er også ukendt. Intet om skatterne og valutaen. Heller intet om betydningen for aktiviteten af, at skatteniveau og udgiftsniveauet er vokset.

Forfatteren har i det hele taget ikke været heldig med bogens titel: »— og de offentlige udgifter« læser man på titelbladet. Inde i bogen står der praktisk taget intet herom.

*Kjeld Philip.*